Poštnina plačana v gotovini Štev. 47. V Ljubljani, v četrtek dne 21. novembra 1929. Leto II.

DELAVSKA PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 1·50 — Cena: za 1 mesec Din 5·-, za četrt leta Din 15·-, za pol leta Din 30·-; za inozemstvo Din 7·- (mesečno) — Oglasi: po dogovoru || Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Deset let po stopinjah J. E. Kreka.

Deset let je minulo, odkar se je po strahotni svetovni vojni slovensko krščansko socialistično delavstvo začelo zopet zbirati, okrepljati svoje strokovne organizacije in izvajati svoj program v novih razmerah dolgo pričakovane in naposled le dočakane svobodne jugoslovanske države, za katero je bil zastavil vse svoje sile naš početnik Janez Evangelist Krek.

Če na to delo pogledamo nazaj, lahko z mirno vestjo rečemo, da smo kljub temu ali onemu pogrešku, katerega nobeno človeško mišljenje in hotenje ni prosto, v glavnem zvesto sledili poti, ki jo je bil vsemu slovenskemu narodu kmetov in delavcev začrtal točno pred osemindvajsetimi leti v svojem »Socializmu« Janez Evangelist Krek. Tu je postavil naš prvoboritelj moderni krščanski družbi socialen program, kakršnega je angleškemu narodu zasnovala šele veliko pozneje sedaj vladajoča angleška delavska stranka. To je socializem, ki, prost vsakega materializma, brezverstva, razrednega sovraštva in nasilne revolucionarnosti, hoče doseči v duhu demokracije mirno in postopno temeljno preosnovo od brezobzirnega kapitalizma, hlepenja po dobičku in gospodarskega izkoriščanja delavskih slojev razjedene evropske družbe. V popolnem skladu s Krekovim verskim in družabnim nazorom smo mi po vojni večkrat vabili vse treznomisleče slovensko delavstvo, razdrobljeno po različnih strankah, naj se združi v eno telo po vzoru angleške Labour party. Poudarjali smo, da rešitev delavstva in z njimi vse moderne evropske družbe ni v brezplodnih prekljarijah, izvirajočih iz zastarele miselnosti velikega dela meščanstva, pa tudi ne v revolucionarnih blodnjah, ampak v strokovnem delu za izboljšanje položaja delavskega razreda in v njegovem kulturnem dvigu, pa ne na podlagi materializma, ampak v duhu idealizma in krščanskega etosa!

Ta krščanski etos nam je vedno veleval, da mora delavstvo biti v državi konstruktiven, gradeč, ne pa razdirajoč element. Krščanski socializem ne negira, ampak potrjuje državo, se čuti za njeno usodo v ugodnih in neugodnih razmerah soodgovoren in meri izključno na blagor celote, ne pa na egoistični, separatni in enostransko poudarjeni interes enega samega sloja. Zato smo proti diktaturi, proti edinovladju bodisi kapitalističnega razreda, bodisi proti nasilnemu, terorističnemu absolutizmu voditeljev, ki se smatrajo za zastopnike proletarijata, kakor v Rusiji. Po krščanskem socialističnem nazoru pripada vlada družbe **najboljšim** v etičnem pomenu te besede, ne pripada po sebi nobenemu stanu ali razredu kot takemu, nobeni interesni skupini kot taki, tudi ne nobeni stranki kot taki, ampak etično najvišje stoječim, najbolj poštenim in nesebičnim, pravicoljubnim elementom naroda, ki se na moralno zdravo večino tega naroda naslanjajo in hočejo državo urediti tako, da bodo v medsebojnem soglasju gradili na njej vsi sloji, ki žive od poštenega duševnega in telesnega dela, kojega sadovi morajo sorazmerno priti v dobro vsem! Priznavajoč razrede, ki jih je v njihovem medsebojnem egoističnem nasprotju in sovraštvu ustvaril kapitalistični družabni sistem, in podpirajoč pravične težnje delavskega razreda za svojo gospodarsko in kulturno osvoboditev, se prizadevamo, da bi po zmagi načel krščanske pravičnosti in idealističnega socializma razredna delitev družbe nehala in da bi vse različne skupine družbe, ki se za splošnost koristno udejstvujejo, v popolni medsebojni vzajemnosti delale v korist vseh in vsakega. Zato je kot sodelavec in sotrudnik v vrstah krščanskega socializma dobrodošel vsak, da le pošteno misli, je prost vsakega osebnega egoizma in resnično čuti za zapostavljeni in trpeči del človeštva.

Temelj našega dela pa je, ker principijelno v duhu evangelija zametamo vsako nasilje in nasilno zunanjo revolucijo, ta misel: da je treba izkoreniniti iz človeškega duha, iz vseh slojev in iz vsakega posameznika **areligiozni materializem mišljenja**, iz katerega izvira vse izkoriščevanje, tlačenje, podjarmljenje enih po drugih in robotanje enih izključno za sebične interese drugih. Korenine tega materializma, ki se je začel v vsej svoji pogubnosti v največji meri udejstvovati pod kapitalističnim industrializmom devetnajstega stoletja in se razvija v tej smeri v ogromnem razmahu dalje, leži globoko v duševnosti celokupnega modernega človeštva, začenši od ameriškega multimilijarderja do zadnjega kmeta in delavca proletarca. Zato je naše delo slejkoprej v glavnem naravnano na to, da v našem delavstvu okrepimo **religiozne, etične in idealne podlage njegove duševnosti**, na katerih je šele mogoč konstruktiven, vsestransk in vse odnose človeka do sočloveka objemajoč in preosnavljajoč socializem kot resnična in globoka obnova človeške družbe! Če torej v svojem delu za izboljšanje socialnega in gospodarskega ustroja družbe in države izbiramo mirna in legalna sredstva moderne demokracije, gre naše delo v kulturnem oziru od znotraj na ven, za preokret družbe iz obnovljenega krščanskega idealizma vsakega posameznika, predvsem pa delavskega razreda. V prvi vrsti zato smo ustanovili Krekovo mladino, ki z mladostno navdušenostjo polaga v duševnost delavske mladine klice krščanskega socialističnega idealizma. Kakor žigosamo z vso odločnostjo nemoralni, nekrščanski in brezverski značaj izkoriščujočega razrednega kapitalizma, tako se obračamo z enako resnostjo iz svojega globokega krščanskega kulturnega prepričanja proti boljševizmu, ki pomeni popolno razkristjanjenje, materializiranje in obbrezboženje delavske množice, po njej pa celokupnega človeštva. Obračamo se proti materialističnemu socializmu v zmislu Marksove filozofije sploh, ker v njem ne vidimo resnične osvoboditve človeštva od kapitalizma, ampak nadvlado materije nad duso, prednost golih tvarnih dobrin in njinovega uživanja pred najvišjimi potrebami duše — samó da v drugi obliki kot v kapitalističnem družabnem redu, toda v istem materialističnem duhu! Zato hočemo delavstvu, zlasti delavski mladini pokazati drug cilj vsega človeškega dela in prizadevanja nega ga, žal, imata danes kapitalist in delavec v večini slučajev skupno: novo družbo, v kateri pridobivanje, proizvajanje in uživanje tvarnih dobrin ne bo prvi, edini in zadnji namen človeškega dela, ampak le **sredstvo za višjo duhovno kulturo**, za oplemenitenje človeka, ki naj po pravi, človeka dostojni rabi ustvarjenih reči v resničnem bratstvu s sočlovekom doseže čim višjo stopnjo duševnega bogastva in lepote.

Po poti do uresničenja tega cilja bo slovenski krščanski socializem po stopinjah dr. Kreka neomahovaje hodil dalje, čeprav ima od marksistične fronte pretrpeti očitek, da je »priganjač buržujskih strank«, ker brani krščansko kulturno podlago evropske družbe, brez katere bi se le-ta v svoji celoti razdrobila v kaos anarhizma. Ne moti ga pa tudi ne natolcevanje združenih reakcionarjev kapitalističnega tabora, da so krščanski socialisti »boljševiki«, oziroma »komunisti«. Nasprotstvo enih in drugih nam le dokazuje, da je naša stvar pravična, in zato te klevete mirno preziramo. **Edina skrb nam je čistost naših vrst in to bomo vsigdar skušali z vso vestnostjo ohraniti.** Nihče, kdor ni idealen v tej meri, da, če zahteva stvar, pozabi nase in ji žrtvuje svoje lastne interese in svoje osebno dobro, se ne sme šteti k našim vrstam. Vsak pa, ki je ohranil v našem materialističnem času svoj idealizem, ki želi obnovo, okrepitev in napredek krščanskega kulturnega človeštva, kdor hoče, da bi se država ojačila po modernem socialnem redu, po izpolnitvi svojih socialnih postav in ustanov, po vzajemnosti vseh socialno koristnih delovnih stanov, nam je ljub tovariš. **Kajti predsodkov mi ne poznamo nobenih, kitajskih zidov med ljudmi in njih skupinami ne poznamo, naše prizadevanje je resnična združitev, ne ločitev ljudi** — seveda, v Duhu in Resnici, ne pa v goli zunanjosti in na varav videz. V tem se čutimo eno z najprosvetlenejšimi ljudmi naše dobe, najsi bodo politiki kakor Macdonald ali **filozofi kakor Scheler in Calergi.**

Tem smernicam v duhu krščanskega idealističnega socializma bomo ostali zvesti.

Izseljeništvo in kriza kmetijstva.

(Francé Žužek.)

O razpravi bi se navedle silne številke in zanimivi statistični podatki. Naše glasilo ni primerno za dolge sestavke. Zato si bom tudi o tem problemu dovolil žarke bliske, ki naj v glavnih obrisih vržejo jasno luč na krizo kmetijstva.

To-le moramo ugotoviti:

Kmetsko osvobodilno delo, bolje: delo za kulturno, socialno in gospodarsko osamosvojitev slovenskega ljudstva, spočeto z Mahničevim aut-aut, nadaljevano po Krekovem zadružništvu in po realnih uspehih bivše zlasti predvojne **Slovenske ljudske stranke, ni osvobodilo, kakor nam pokaže prvi in vsak pogled na razmere na deželi, najširših plasti kmetskega delovnega ljudstva, marveč le en del le-tega, dočim je ostala ogromna večina kmetskega ljudstva prepuščena vetrom in sama sebi:** Napredek, ki ga je zaznamenovati tudi v masi, je slučajen, avtomatičen ter simptomatičen, t. j.: sorazmerno z napredkom splošnosti je napredovalo tudi kmetsko ljudstvo. — V zadnjih 40 letih se je sicer posrečilo oteti slovenskega kmeta izpod komande nekoliko oderuhov, **nikakor pa se ni osvobodila jerobstva masa kmetskega ljudstva, zakaj: Tam, kjer je komandiralo prej nekaj denarnih mogotcev, komandira sedaj nekaj desetin kmetskih »magnatov« resničnih in namišljenih.** Ti imajo v svojih rokah občinsko gospodarstvo, hranilnice in posojilnice ter vpliv na lokalne šolske in cerkvene razmere. Kajžar in bajtar, četrtgruntar se je redko prerinil na kako odgovorno in vplivnejše mesto, zbori političnih strank zato niso bili nikdar izraz prave ljudske volje, ker revno ljudstvo na eni strani niti ni prišlo v strankine krajevne odbore, na drugi strani pa niti ni moglo na lastne stroške v mesto.

Našo deželo imajo torej v rokah »najtrdejši« kmetje. Idijot ali pa demagog je seveda mnenja, da je to takozvani »najbolj državo-ohranjujoč element.« **Baš to dejstvo pa je prvi vzrok krize, v katero leze neizbežno naše kmetijstvo.**

Kaj je namreč posledica tega dejstva? Ta-le: Kmetijstvo se racionalizira v tem smislu, da se poljedelsko ne proizvaja več tisto, kar je za kmeta **in splošnosti** nujno in neobhodno potrebno, **marveč to, kar donaša čim večji dobiček, četudi splošnosti v kvar.** Tako smo predlanskim doživeli več slučajev, da so mnogi kmetje prodali svojo živino zato, da so spomladi prodajali krmo, ki je bila vsled suše draga. Na ta način so v škodo splošnosti napravili lepe dobičke. **To pa je špekulativno kmetijstvo in na las enako kapitalističnemu industrijskemu procesu.** Racionalizacija kmetijstva pomeni lahko le umno moderno gospodarstvo, **vsi znaki pa kažejo, da bo ta racionalizacija kmetijstvo kapitalizirala, t. j.: spravila kmetijsko produkcijo pod vidik čim večjih dobičkov in donosov, ne pa pod vidik splošnih potreb narodovega občestva.** Kapitalizem pa močne krepi in združuje, a šibke zadržuje. Zato bodo magnatje obdržali vpliv in komando. široke kmetske plasti pa bodo ostale gospodarsko zasužnjene, hišice v mestu, industrijska središča in v — inozemstvo.

Omejiti izseljevanje kmetskega ljudstva se torej pravi, revidirati celokupno našo kmetijsko politiko v tem smislu, da bodo blagodati modernih kmetskih pridobitev dejansko, ne samo na papirju dostopni ljudskim masam, ne pa samo nekaternikom.

Danes nam nudi slovenska, zlasti pa še dolenjska kmetska vas to-le žalostno sliko: **Kajžarji in bajtarji so postali popolnomi proletarci.** Njihovi otroci so **primorani**, iti s trebuhom za kruhom. Doma nimajo, a na kmetih ne pogojev za lastno družino in ognjišče. Četrtgruntarji in masličarji izginjajo. Njihove domačije kupujejo kmetski magnatje. Kjer je grunt na prodaj, ga kupi magnat. Zemlje-lačen in zemlje-potreben kmetič ne pride do parcele, zakaj on nima dovolj gotovine in zemljo mu pred nosom vzame kmetski magnat. Tako prihajamo v štadij, da ima dvoje do četvero kmetov v posesti toliko zemlje kot vsa ostala vas, če pa že ne toliko, pa gotovo tako zemljo, ki je več vredna kot vsa druga. Ta proces raste iz leta v leto in je povsem naraven. **Ti magnatje imajo v rokah zemljo, trgovino in kupčijo.** Bajtarski sinovi jim delajo, drugi kmetje pa morajo biti hočeš-nočeš skromni in ponižni, zakaj prešibki so napram njim. **Če se bo ta proces nadaljeval še 10 let, se ne bo pri nas nikdar več pojavilo vprašanje komasacije zemljišč, zakaj prišla bo sama po sebi: Par kmetskih magnatov bo imelo v rokah cele komplekse vaške zemlje, večina slovenskega kmetskega delovnega ljudstva pa bo padla sama po sebi med proletarijat!**

To dejstvo je, ki žene naše ljudi ven, Zato naj nas ob izseljeniškem vprašanju ne pitajo z domoljubjem, marveč naj se poprimejo dejanskega dela za slovenskega kmeta. Tako zvani napredek našega kmetijstva je bil le reklama za stranke, njih voditelje in mandatarje. Dejansko pa je bil ta napredek ob kraju votel, na sredi ga pa nič bilo ni.

Kriza kmetijstva se bliža vrhuncu. Kmet je na tem, da ga gospodarsko ubije par sto magnatov. **Tu je treba pomoči in dela v to smer, da bo kmetska splošnost mogla shajati na svoji zemlji.**

*

Vprašanje nastane: Ali bo ta rod, napačno orijentiran, kos tej nalogi? Ali ne bo potrebno prijeti na dnu: pri kmetski mladini?!

Zbirajte za tiskovni sklad!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Železničarski vestnik.

Napredovanje v skupini položajne plače.

(Konec.)

Najmanjši roki za napredovanje v položajni plači se računajo od dne, **ko se vstopi v službo.** Iz tega poslednjega izraza sledi, da se ne more računati za napredovanje v skupinah čas službe, ki je priznan za pokojnino s posebnimi predpisi. Ta čas službe se po čl. 112. priznava le še za odrejanje periodičnih stopenj osnovne plače. Vojaška služba se torej ne priznava za napredovanje v skupinah. To je potrdil tudi državni svet 3. X. 1928. Izjemo delajo v tem členi 24., 28. in 60. zakona o drž. prom. osebju. V zmislu čl. 48. se namreč lahko sprejme tudi v višjo skupino svoje kategorije oni, ki se je odlikoval s svojim dotedanjim priznanim strokovnim delovanjem, to je njegova privatna praksa se mu prizna za napredovanje v skupinah. Isto tako se računa prejšnja služba onim, ki po določbah čl. 60. prestopijo v železniško službo iz druge državne ali samoupravne službe in se jim to takoj ob vstopu tudi izrečno prizna. Pri prestopu iz druge državne službe je treba dobiti dovoljenje svojega ministrstva, da sme prestopiti v resor drugega ministrstva in zagotovilo tega, da ga prevzame. Sicer se po zadevnih odredbah prestop v zmislu čl. 60. ne prizna.

Termin napredovanja. — Zakon ne predpisuje nikakih terminov. Posamezniki bi mogli torej napredovati skozi celo leto. Pri takem postopanju bi imela uprava mnogo podrobnega posla s predlogi in pa s pritožbami onih, ki ne napredujejo. V svrho poenostavljenja dela je gener. direkcija izdala odlok G. D. št. 67.501 z dne 15. X. 1927, v katerem določa sledeče: Napredovanje v skupinah se vrši samo dvakrat na leto in sicer januarja in julija. Predlogi za uradnike morajo biti dostavljeni generalni direkciji v prvi polovici decembra in junija vsakega leta. Predlogi poleg teh terminov se ne upošteva, razen če ni za to posebnega naročila. Končno se v tem odloku še pripominja, da se prošnje posameznikov za napredovanje v skupinah ne jemljejo v pretres, ker zakon ne določa, kdaj uslužbenec mora napredovati, ampak daje upravi prosto voljo, da ona sama uredi zadevo. Zato predlaga posameznega uslužbenca za napredovanje njegov neposredni predstojnik.

Za napredovanje mora vsak uslužbenec izpolniti pogoje zakona, to je nahajati se mora na odgovarjajočem položaju po uredbi o razvrstitvi osebja drž. prom. naprav; ako so s proračunom določena mesta posameznih skupin, mora biti tako mesto prazno, da lahko kdo napreduje in poleg tega mora biti seveda tudi kredit na razpolago.

Pri napredovanju v skupinah položajne plače ne igra poslednje vloge letna ocena. Kdor ima slabo oceno, po določbah zakona sploh ne more napredovati. Ne morejo pa napredovati vsi uslužbenci, ki imajo povoljne ocene, ker navadno primanjkuje potrebnega kredita. Da pa se ne bi godila krivica vestnim uslužbencem, je generalna direkcija odredila, da se sme predlagati le take uslužbence, ki imajo povprečno oceno zadnjih treh let najmanj »prav dobro«.

Iste določbe kakor za uradnike, veljajo tudi za zvaničnike in služitelje, vendar se pa pri teh ne izvajajo tako strogo.

Namestitev delavcev in dnevničarjev.

S proračunom za leto 1929./30. je bilo ljubljanski direkciji odobrenih več prostih mest za namestitev delavcev in dnevničarjev, ki opravljajo službo na za regulirano osebje normiranih mestih. Tako se nameščajo delavci od aprila t. l. dalje v malo večjem številu, kakor prejšnja leta. Pa tudi še nadalje do aprila 1930 pride na vrsto večje število za namestitev.

Ker je glavna kontrola vložila več tožba proti namestitvam iz prejšnjih let, se sedaj pri tem postopa kar najbolj strogo. Tekom skoro šestletne prakse je bila pojasnjena marsikatera zakonska določba, ki se je preje tolmačila popolnoma drugače. Na podlagi razsodb in pojasnil drugih upravnih oblasti, ki so za to merodajne, je mogoče danes že s precejšnjo gotovostjo določiti, kaj je hotel zakonodavec odrediti s posameznimi členi zakona o državnem prometnem osebju. Vsak nov zakon se namreč izpopolni z izvršilnimi pravilniki in odloki, ki naj popolnijo vrzeli, katere je čutiti na prvi mah pri vsakem novem zakonu. V praksi se pokažejo tudi hibe zakona, ki se po potrebi tudi z novo zakonsko odločbo popravijo. Tako so tudi posamezni členi finančnih zakonov za posamezna leta od 1924 dalje vsebovali različna pojasnila in dodatne odredbe k zakonu o drž. prom. osebju. Te odredbe seveda niso bile vedno v korist uslužbencev, ker se je pač skušalo na kakršenkoli način uravnovesiti proračun pri prometnih napravah.

Pa preidimo k stvari! Namestitve vrši direkcija po letih službe in po sposobnosti. Leta službe se tu upoštevajo ista, ki so priznana za napredovanje in odmero dopustov kot delavcu. Ta leta službe seveda ne odgovarjajo onim, ki se računajo za napredovanje in pokojnino nameščenemu osebju, ker so za ta posebna zakonska določila. Delavec mora seveda opravljati že nekaj časa službo na mestu, na katerem se namerava namestiti. Prednost imajo oni z uporabnostnimi strokovnimi izpiti.

Pred nameščenjem pozove direkcija delavce, katere namerava namestiti, da predlože potrebne listine. Zato je izdala posebna navodila v odredbi 35. »Službenega lista« št. 12.—14. letošnjega leta. Dogaja pa se kljub temu, da predlagajo delavci listine, kakršne in kolikor jih pač imajo pri rokah, ne da bi prej natančno pregledali, odgovarjajo li zahtevam direkcije ali ne. Postaje pa tudi ne morejo storiti vsega, ker so zaposlene z drugimi važnejšimi posli. S tem se povzroča direkciji nepotrebno delo in se seveda zavlačuje namestitev. Ne mislijo pri tem na to, da bodo za delj časa prikrajšani kot nameščenci, ker se računa za napredovanje le čas od namestitve dalje. Pa o tem kesneje.

Glede listin navajamo v naslednjem nekatere podrobnosti. Začnimo takoj pri krstnem listu.

Vsak uslužbenec se vodi oziroma bi se moral voditi v staležu tako, kakor je vpisan v matični knjigi, ki se vodi običajno v župniščih. Točen izpisek iz matične knjige so potem izvirne osebne listine posameznika. To potrdi tudi župnik oziroma njegov namestnik na listini. Ime, ki je vpisano v matični knjigi, se porablja v vseh uradnih spisih in zabeležbah. Ako je kdo dobil pri krstu več imen, se uporablja samostojno le prvo ime, samo drugega ali sledečega imena se ne more uporabljati v službenih listinah. Poleg krstnega imena je važno tudi rodbinsko ime, ali kakor se je prej zvalo, priimek. Tudi to mora biti v krstnem ali rojstnem listu točno zabeleženo pri očetovem imenu. Samovoljna sprememba rodbinskega imena že po zakonu ni dopustna. Zato se mora točno pisati v vseh listinah, da ne nastanejo zamenjave. Rojstni podatki, ki so navedeni v krstnem listu, morajo biti isti v vseh drugih listinah. Ravno v tem se delajo mnoge pogreške. Nekateri uradi, posebno občinski na deželi, izdajajo listine, kakor jim kdo pove svoje podatke, ne da bi se prepričali, ali se ujemajo z izvirnim krstnim listom. Tako nastanejo listine z napačnimi rodbinskimi in krstnimi imeni, ali pa napačnimi rojstnimi podatki. Takih listin pri nameščenju ni mogoče sprejeti in se vračajo v popravo. Zato se priporoča vsakemu, ki si hoče nabaviti kako listino, da vzame s seboj krstni list in prosi pri zadevnem uradu, da mu vpišejo v listino vse podatke po krstnem listu. Le tako bo dobil listino, katero bo mogoče brez nadaljnjega rabiti. Pri namestitvi je to potrebno, ker se s tem prihrani za bodoče marsikatero nepotrebno pisanje. (Dalje.)

Redna seja osrednjega odbora se bo vršila v soboto 23. t. m. ob 18 zvečer v prostorih »Prometne zveze« v Delavski zbornici. Radi važnosti dnevnega reda se pozivljajo vsi tovariši-odborniki, da se seje brezpogojno udeleže.

Ob 8 zvečer istega dne bo splošni članski sestanek, na katerem bodo poročali funkcionarji o intervenciji v Belgradu. Priporoča se, da se sestanka udeleži od vsake skupine in plačilnice vsaj po en zastopnik. — Tajnik.

Rudarji

Zagorje ob Savi. V nedeljo 17. t. m. po osmi sv. maši smo imeli po dolgem času zopet sestanek naše skupine rudarjev. Tovariš predsednik je vodil sestanek in risal pomen strokovne organizacije. Poudarjal je, da so ravno zato velikega pomena sestanki, da se na njih lahko razgovorimo, kaj in kako treba voziti, da ne iztirimo vstran. Dobijo se tudi taki in žal ne malo, ki opravljajo to ali ono organizacijo! Da organizacije nič ne napravijo itd. Tako oklevajo sem in tja, samotarijo, kolnejo, godrnjajo, a tega ne priznajo, da s tem škodijo sami sebi in vsemu delavstvu.

Kapital ima organizacijo, je skupen in zato ima moč. A Mi?! Vprašajmo si svojo vest! Moraš paziti, kaj boš govoril napram svojemu sodelavcu, ker nisi siguren, da ne bo tekom ene ure še ne ohlajena beseda že v pisarni g. obratovodje ali pa še celo pri ravnatelju. Zato, tovariši, dokler bomo sami taki, da ne bo med nami vsaj pri delu skupnosti, se nam bodo gospodje lahko od TPD še dolgo smejali.

Obravnavali smo tudi novo kolektivno pogodbo. Padle so opazke, da se že opaža, da se gg. od TPD neradi držijo sklenjenih dogovorov, na katere so pristali. Tako so delavci izpovedali glede 4. točke nove kolektivne pogodbe glede odškodnine radi akordnih del, da mora delavec v Kisovcu iz »Orta« (številke, na kateri dela v jami) sam hodit po les, ker ni dostavljen na določena mesta ter se tako delavci v akordu mnogo zamude, a ne dobe odškodnine. Opozorilo se je g. obratovodja Kisovca, nakar jim je odgovoril, da so za pripravljanje in dovažanje lesa posebni delavci, ki imajo skrbeti, da je les na mestu. Teh ljudi pa je po številu celih 3. Imajo samo zjutraj službo in ko pride njih ura, gredo ven in tako morajo kopači sami si pripravljati les. Dogodilo se je tudi to-le v Kisovcu. Na neki številki so delali 3 delavci in niso mogli več natovoriti kot 13 vozičkov, ker jim je šla številka (vort) skupaj in menda jim je tudi nekaj orodja zasulo. Zato so bili klicani od g. obratovodje na odgovor. Pozivu pa se niso odzvali, ker se ima dogovor vršiti na licu mesta. In zato niso smeli v četrtek 14. t. m. v jamo.

Atom:

Edino pravi temelj.

(Delavska okrožnica papeža Leona XIII.)

45. *Slednjič se cerkev ne zadovolji s tem, da kaže, kako bi se našla pot ozdravljenja, ampak tudi sama nudi pomožna sredstva. Vsa je namreč v tem, da bi ljudi navajala k svojim načelom in k svojemu nauku ter jih vzgojila. Prizadeva si, da bi s pomočjo škofov in duhovnikov kolikor možno na široko napeljala prezdravilen studenec svojega nauka. Končno se trudi, da bi prodrla v duše in nagnila volje, da bi se pustile voditi in vladati po načelih božjih zapovedi. In upravi v tem oziru, ki je prvi in zelo velikega pomena, ker tiči v njem največ koristi in prav za prav vsa stvar v njem obstoji, cerkev edina največ premore. Sredstva namreč, s katerimi ona razgiba duše, so ji bila prav iz tega vzroka izročena od Jezusa Kristusa, ter imajo od Boga vcepljeno moč. Tovrstna sredstva so edina, ki morejo primerno doseči notranje srčne gube in človeka privesti do tega, da se pokori dolžnosti, da kroti strasti poželjivega duha, da ljubi z izredno in najvišjo ljubeznijo Boga in bližnjega in da srčno premaga vse, kar ovira pot čednosti.*

44. *Dovolj je, če si v tem oziru v mislih nekoliko predočimo zglede prednikov. Spominjamo samo na dejstva in dogodke, o katerih nihče ne more dvomiti: da je bila namreč državna skupnost ljudi popolnoma prenovljena s krščanskimi načeli. S to močjo prenavljanja je bil človeški rod dvignjen k boljšemu stanju, da, nazaj priveden od propasti k življenju in povzdignjen k toliki popolnosti, kakor je ni bilo prej, niti je ne bo večje v vseh sledečih dobah. Jezus Kristus je pričetek vseh teh blagodarov in tudi njihov cilj, kakor so od njega izšli, tako se tudi vsi k njemu vračajo. Ko je namreč človeški rod po luči evangelija spoznal veliko skrivnost učlovečenja Besede in odrešenja, je življenje Jezusa Kristusa, Boga in človeka, prešinilo države in vse poučilo v veri, o zapovedih in ljubezni. Zato more človeško družbo ozdraviti edinole povratek h krščanskemu življenju in h krščanskim načelom, če sploh namerava ozdraveti. Rušečim se družbam se namreč najpravilneje naroča, da se morajo vrniti k svojim virom, če se hočejo popraviti. To je namreč popolnost vseh udruženj, da delajo na to in to tudi dosežejo, radi česar so ustanovljene, tako da socialno gibanje in delovanje rodi isti vzrok, ki je povzročil družbo. Zato pomeni odvrnitev od cilja pogubo, povratek k cilju ozdravljenje. Le preresnično namreč isto, kar trdimo o vsem državnem telesu, na enak način govorimo o onem razredu državljanov, ki se z delom preživljajo in katerih je zdaleka največja množica.*

Na prvi pogled človeka osupne pogled na besede papeževe: Zato more človeško družbo ozdraviti edinole povratek h krščanskemu življenju in h krščanskim načelom, če sploh namerja ozdraveti. Nehote človeka spominjajo te besede na kako staro pridigo, ki nima nobenega stika z življenjem, kakoršno v resnici je. Toda to je le na prvi pogled. Če to vprašanje globlje premotrimo, tedaj vidimo, da je ta resnica silno važna, morda najvažnejša od vseh, kar se jih je kdaj izreklo o socialnem vprašanju.

Če bi človek verjel hvalisanju, ki ga doživlja in prejema moderna kultura vsepovsod, bi moral dandanes vzklikniti: Vrhunec je dosežen! Toda ta vrhunec ima dve strani, ena je lepo obraščena z gozdom in zelenjem, druga stran pa je strma skala brez poti, ki pa kljub temu vodi v prepad. Res je tehnika napredovala do take višine, kakor še nikdar doslej, narasla je človeška pridnost in delavnost, tako da vse toži nad prehudim in pretežkim delom. Toda obenem s to tehniko, pridnostjo in delavnostjo je narasla tudi lakomnost, uživanjaželjnost itd., z eno besedo materialistično naziranje v polnem in vsakem pomenu besede. Komu koristi napredek tehnike? Stroji bi po svoji naravi imeli človeku delo olajšati in povečati splošno blagostanje. Toda, če pogledamo v življenje, vidimo, da je ostalo delo trdo in dolgotrajno in splošno blagostanje se ne le ni povečalo, ampak nasprotno celo zelo poslabšalo. Toda niso krivi stroji in napredek tehnike, ampak pojemanje krščanskega življenja in pa ker krščanska načela, kakor jih oznanja evangelij, uprav pri vodilnih gospodarskih krogih nimajo več nobene veljave. Tako, kakor poudarja papež.

Po pravici pravi znani Förster, »da se lahko zgodi, da kaka doba zelo napreduje v spoznanju resnice, toda istočasno lahko zelo nazaduje v hotenju dobrega«. Naša doba se v primeri s prejšnjimi hvali glede vedno večjega spoznanja naravnih sil, toda pozabila je na glavno in najvažnejše, na vprašanje, ali je napredovalo ali pa morda nazadovalo tudi gospostvo človekovo nad naravnimi silami v njegovi notranjosti. Kljub vedno bolj napredujoči znanosti je nastala vedno večajoča se nevednost o dobrem in zlu. Gotovo nič nimamo proti napredku znanosti, proti umski vzgoji, toda ona za kulturo še davno ne zadostuje. Poleg umske izobrazbe je potrebna tudi izobrazba, kultura srca, rahločutnost vesti, gospostvo nad strastmi. Kako bi pač bilo drugače mogoče? Če kdo zna pisati, še ni rečeno, da je njegova volja močna. Res je, da se je silno zmanjšalo število analfabetov na svetu, toda žalibog, da se je istočasno tudi zmanjšalo število lepih in plemenitih značajev. To ne znači napredek, ampak nazadovanje kulture. Najlepši dokaz, kako je prava in resnična kultura možna le v povratku h krščanskemu življenju in h krščanskim načelom, je uprav svetovna vojna. Ves napredek tehnike je služil le uničevanju ljudi in gospodarskih dobrin in prav tako bo služil tudi bodoči napredek istemu cilju, če se človeštvo ne zave pravočasno in ne povrne h krščanskim načelom. O pravi kulturi in resničnem napredku moremo govoriti le, če se istodobno dviga gospostvo človeka nad zunanjimi silami v naravi in notranjimi silami v človeku samem.

Delavci so vsi kot en mož izjavili, da ne gredo v jamo, dokler se ne pusti na delo tudi sodelavce, ki so bili nedolžni. Paznik je telefonično obvestil obratovodjo (bila je večerna izmena), ki je takoj izjavil, da gredo lahko vsi na delo. Značilno to, da je bilo enemu dovoljeno iti na delo, dvema pa ne! Zakaj? Kakor so delavci v tem slučaju nastopili solidarno, tako treba vedno. **Vsi za enega, eden za vse! Zato vsi rudarji v organizacijo!**

Trbovlje. Strokovna skupina rudarjev obvešča vse člane, da se bo vršil njen članski sestanek v nedeljo 24. t. m. ob pol 5 popoldne v tajništvu na Lokah. Na sestanku bo poročal zastopnik centrale iz Ljubljane o »zakonu o pogodbi socialnega zavarovanja med Jugoslavijo in Nemčijo«, in o vprašanju rudarskega zakona kakor tudi o drugem za rudarsko delavstvo potrebni. Tovariši, udeležimo se sestanka prav vsi. Pripeljite seboj tudi tiste, ki še niso uvideli, da se bo edinole z organizirano strokovno borbo spremenilo današnje stanje! — Odbor.

Strokovna zveza rudarjev pozivlje svoje člane in druge, da se v najkrajšem času zglase v prostorih tajništva Loke 253, radi penzije iz Nemčije. To so vsi oni, ki so tam delali in jim je bila pokojnina priznana, so jo pa izgubili, ker so odšli v svojo domovino. Tako tudi oni, ki menijo, da bi jim po zakonu pripadala pokojnina, posebno pa oni otroci, ki so jim umrli starši, kateri so svoječasno bili zaposleni v nemških rudokopih. — Odbor.

Bolniški strežniki

Ljubljana. »Delavska Pravica«, strokovno glasilo krščansko socialističnega delavstva prihaja tudi med nas bolniške stražnike in ostalo osebje organizirano v JSZ. Iz lista razvidimo, kako se gibljejo posamezne stroke, posamezne skupine in kako vodijo borbo za odpravo krivic in zboljšanje gmotnega položaja. O razmerah bolniško strežniškega osebja »Delavska Pravica« le redkokedaj kaj poroča. V večih zaporednih številkah zastonj iščemo kakega poročila o naših razmerah. Iz tega bi se dalo sklepati, da so razmere, v kojih živimo, zadovoljive, če ne celo rožnate. Temu pa ni tako. Gmotnih in moralnih krivic, ki so v neposredni zvezi z našim delom iz taktičnih ozirov dosedaj nismo razglašali v javnost, ker stojimo na stališču mirne poravnave vseh pojavljajočih se perečih zadev. In če tudi ta pot ne prinese zaželenih uspehov, ne posežemo po zgoraj omenjenem sredstvu, ampak vprašamo sami sebe, če ni morda del krivde neuspehov pri nas samih, da je danes položaj tak, in ne tak, kakršen bi moral biti. Četudi se precejšnji del uslužbenstva z vso zavednostjo in vztrajnostjo trudi izboljšati položaj celokupnega uslužbenstva, je na drugi strani še vedno neko število tistih, ki si umivajo roke v znak, da se udajo usodi, medtem ko sadov, ki jih pribori organizirano uslužbenstvo, ne odklanjajo. Slepi, gluhi in neobčutljivi bi morali biti, da bi se ne zavedli posledic takega zadržanja in brezbrižnosti, Kakšne so posledice vemo vsi dobro, ker iste vsak dan na lastni koži občutimo. V javnosti teh za enkrat ne bomo objavljali, ker bi naši tovariši in tovarišice rekli, prav jim je, saj so sami temu krivi. Tovariši, tovarišice, na vseh sestankih in v vsaki številki »Delavske Pravice« se nam kaže pot, po kateri moramo hoditi, da bomo vredni tovariši in sobojevniki krščansko socialističnega delavstva, ki se bori za dosego dostojnega življenja. Zavedajmo se tega vsi in spoznali bodo tudi naši predpostavljeni, da nočemo ničesar drugega, kot človeka vredno življenje.

Krekova mladina.

Koroška Bela. Tečaj na Koroški Beli je bil zelo lep. Pogovorili smo se o naših idejnih temeljih, o naših nalogah, ciljih in delu. Prišli so fanti iz Koroške Bele, Jesenic in Lesec.

Dekleta so imela tečaj na Viču in v Mostah. Tečaja sta bila dobra. Snujejo se nove dekliške sekcije.

Zagorje. Krog fantov je, ki tvorijo trdno podlago za bodoče delo. Treba bo le več poguma in samozavesti in manj škodljive obzirnosti, pa bo šlo. Tisti, ki trdijo, da je Krekova družina v Zagorju mrtvorojeno dete, so v svojih nadah temeljito varani.

Aktivnost. Vsakega fanta, — krščanskega socialista naj posebno odlikuje aktivnost. Ne zadostuje, da si sam idejno izgrajen, na jasnem; temveč moraš delati z vsemi silami na to, da tudi drugi pravo pot spoznajo, krščansko-socialistične ideje, vzljubijo in zanje zažive. Pokret mora povsod prodreti! Zato bodi širitelj ideje z besedo, s pisanjem v časopisu, z agitacijo za časopise, za Krekovo knjižnico, z delom v organizacijah, s splošno propagando. Velika naloga, tovariši! A delo v tej smeri rodi uspehe in pokret uspehov potrebuje. To apostolsko, širiteljsko delo nam bodi glavni delovni predmet.

Novice.

Doma.

Kmetijska družba razpuščena in ustanovljena nova.

Ban dravske banovine inž. Sernec je razpustil 12. nov. Kmetijsko družbo za Slovenijo z vsemi njenimi podružnicami. Med vzroki razpusta družbe se navaja, da je »postala po svojem udejstvovanju politično društvo in tudi sicer posegala v svojem poslovanju čez področje, določeno ji v pravilih«. Za začasnega upravitelja družbine imovine, je bil istočasno imenovan Oton Detela, veleposestnik iz Preddvora pri Kranju.

16. novembra se je na podlagi odobrenih pravil nove Kmetijske družbe vršil že ustanovni občni zbor, ki je izvolil 15 odbornikov, 3 revizorje. Predsednik je Oton Detela, podpredsednika pa Lenarčič Josip, veleposestnik iz Verda in Hauptman Peter, župnik v Dobrovi pri Ljubljani. Odbor si je stavil nalogo, delovati brez vsakega strankarstva za napredek kmetijstva.

Gozdarska afera.

Državni svet je razglasil te dni 90 tiskanih strani obsegajočo razsodbo o procesu, ki je tekel proti bivšim uradnikom gozdarskega ministrstva, obtoženih od istega ministrstva radi korupcije. Sodišče je ugotovilo krivdo vseh obtožencev in izreklo kazen: Vsi obtoženi izgube državno pokojnino, enemu pa se zniža osnovna položajna plača in tri leta ne more napredovati. Za kazenska dejanja pa bodo sojeni od rednega sodišča. Proces je trajal skoro 10 mesecev.

Produkcija premoga v Sloveniji.

V septembru t. l. je znašala produkcija slovenskih premogovnikov 191.720 ton napram 200 tisoč 414 tonam v avgustu in 136.757 tonam v septembru lani. Produkcija je dnevno narasla, da pa je mesečni rezultat manjši, je pripisovati manjšemu številu delovnih dni v septembru.

Premogovniki so v septembru t. l. oddali (v oklepajih za avgust): železnicam 81.522 (80.226), brodarstvu 1030 (420), industriji 70.735 (79.178), raznim 19.843 (29.166); izvozili so 8820 (5652), sami so porabili 9919 (10.272), tako da je znašala skupna oddaja 191.868 (204 tisoč 919) ton. To zmanjšanje oddaje je pripisovati izpopolnitvi zalog tako industrije kakor trgovcev s kurivom, ki so si že v avgustu nabavili potrebne količine za zimo. Izvoz stalno narašča.

Ker je oddaja presegla produkcijo, so zaloge v mesecu septembru padle od 66.045 na 65.897 ton; naraslo pa je **število zaposlenega delavstva na višino 10.340** (sept. 10118); **število uradništva je znašalo v septembru 260 (260)** in pazništva 242 (243).

Skupno je v prvih 9 mesecih t. l. dosegla produkcija premoga v Sloveniji 1,679.459 ton, kar pomeni napram istodobni produkciji lani 1,317.059 ton napredek za 27%.

40 letnica bolniškega zavarovanja.

Letos poteka 40 let, odkar sta stopila v veljavo zakon o bolniškem in zakon o nezgodnem zavarovanju. Na ozemlju sedanjih pokrajin Jugoslavije sta bila ta dva zakona izvajana v Sloveniji in Dalmaciji. Slovenija praznuje torej danes 40-letnico dveh najvažnejših socialnih zakonov.

Uveljavljenje obveznega bolniškega in nezgodnega zavarovanja je bilo brezdvoma važen socialni in kulturni dogodek, ki je značil novo smer v državni politiki zlasti v pogledu gospodarskega in socialnega življenja.

S temi zakoni se je pričela praktičneje podčrtavati potreba po postopnem uveljavljanju gospodarske enakopravnosti in po ustvaritvi enakih življenskih predpogojev za vse sloje.

Ni samo lepa beseda ampak dejanska resničnost, ako omenimo, da je bil nezasluten razvoj nemškega gospodarstva v veliko svetovno silo mogoč le na podlagi najširših socialno-zavarovalnih zakonov. Tudi gospodarstva drugih držav so po uveljavljenju socialno zavarovalnih zakonov kazala razveseljiv gospodarski in socialni napredek.

Gospodarska, socialna in kulturna važnost socialno zavarovalnih zakonov za vsako posamezno državo in narod je povsem razvidna. Tudi Slovenija in nje delovni sloji so tekom štirih desetletij spoznali neprecenljivo vrednost socialnega zavarovanja. Zamislimo se samo v bedo težkih bolnikov in njihovih družin, ki bi se pokazala, ako ne bi bila dana možnost, da gorje blaži socialno zavarovalna ustanova. Pomislimo na usodo žrtev dela invalidov, katera bi bila strašna, ako ne bi uživali vsaj skromnih nezgodnih rent.

Ta važen socialno kulturni jubilej ne sme tiho in neopaženo mimo nas. Zato se je Okrožni urad za zavarovanje delavcev, kot formalni predstavnik socialnega zavarovanja odločil, da ta jubilej primerno proslavi. Proslava ima namen utrditi avtoriteto zavarovanja in ojačiti v nas vseh močnejšo socialno miselnost. **S proslavo se hoče povdariti važnost zavarovanja za gospodarsko in socialno življenje in manifestirati za popolno dograditev socialnega zavarovanja z uvedbo starostnega in invalidnega zavarovanja.**

Dan proslave še ni dokončno določen. Odrejen pa bo na dan v prvi polovici decembra.

Po svetu.

Italija je v svoji zunanji politiki vso dobo, odkar je fašizem na krmilu države skušala ustvariti trden obroč sovražnikov okrog naše države. Najprej je kupila naklonjenost Albanije, pregnala nam prijaznega Fan Nolija in postavila za kralja Ahmed beg Zoguja. Z znanim albanskim paktom je spravila Albanijo v svojo popolno odvisnost in s tem v odkrito neprijateljstvo z nami. Istočasno je Madžarsko stalno vzpodbujala k novim razprtijam z našo državo ter onemogočala naš sporazum z Bolgarijo. Tudi Grčijo je poskusila pridobiti za svojo protijugoslovansko politiko, pa doslej ni še popolnoma uspela.

V zadnjem času si prizadeva Italija spraviti med svoje politične vdane prijatelje tudi Rumunijo. Ta pa je članica Male antante in kot taka ne more delati istočasno za mir v Evropi in v smislu intencij Male antante ter za zdražbo v smislu intencij fašistične Italije. Fašizem je vsled rumunske odpornosti postal nervozen in ozlovoljen. V svojih glasilih se je razkoračil in stavil Rumuniji ultimat — ali za Italijo ali za Jugoslavijo. Pametni Rumuni so se tej pasti seveda previdno izognili in poudarjajo, da ne morejo razbiti miroljubne Male antante.

V Nemčiji so se v nedeljo izvršile občinske volitve. Radikalna levica in radikalna desnica je narasla na račun zmernejših strank. Čez dober mesec se vrši ljudsko glasovanje (plebiscit) glede odobritve Youngovega načrta. To glasovanje Nemčiji v mednarodnem svetu zelo škoduje, ker spodkopava zaupanje v njeno iskreno miroljubnost. Že sedaj bi se morala vršiti druga haaška konferenca, ki bi sklepala o popolni izvedbi Youngovega načrta. Ker pa bo v Nemčiji glasovanje o njegovi odobritvi, se je konferenca odložila na januar 1930, v škodo Nemcev seveda. Istočasno bo tudi zasedanje Sveta Društva narodov in koncem januarja pomorska razorožitvena konferenca.

Bolgarsko-jugoslovanska konferenca v Sofiji je pričetek zboljšanja odnošajev s to našo sosedo. Na tej konferenci se bodo razpravljale predvsem le malenkostne sporne zadeve, tako vprašanje dvolastniških posestev itd. Vendar je že razveseljivo dejstvo, da so se sploh pričela medsebojna pogajanja. Upravičeno se nadejamo, da bo po toliko letih razprtije polagoma vendarle na obeh straneh prevladala spravljivost in spoznanje, da more le prijateljstvo končno rešiti vse kočljive sporne točke.

Avstrijska vlada se pogaja s socialistično opozicijo radi sprejema nove ustave. Vladni predsednik dr. Schober se resno trudi, da doseže sporazum. Pri tem ga pa zelo ovira fašistični Heimwehr, ki hoče novo ustavo nasilno uveljaviti proti volji socialistov. Zdi se, da je prišel mig z raznih strani, naj se nikar ne potlači demokracija z nasiljem. Zato so vladne stranke postale popustljivejše in je trenutno verjetno, da se bo končno dosegla s socialno demokratsko stranko neka skupna osnova za sporazum.

Na Poljskem se spor med vlado in parlamentom vedno bolj zaostruje. Vladne in opozicijske stranke se na shodih medsebojno pretepajo. Najbrž bo parlament razpuščen in razpisane nove volitve.

V Rusiji Stalin energično žaga desnico in levico. Diktatorji se pač povsod poslužujejo enakih metod. Kjer je demokracija, tam je uvidevnost in napredek, kjer je pa diktatura, pa nasilje in propad.

Delovna pogodba za kmetijske delavce.

Strokovni odbor za kmetijstvo in gozdarstvo pri državnem zavodu za posredovanje dela in zavarovanje brezposelnih delavcev je sestavil v smislu sporazuma delovno pogodbo, ki obsega podrobnejša določila glede zaposlitve sezonskih delavcev.

Trajanje delovnega razmerja.

V pogodbi navedeni delavci vstopijo v delo pri delodajalcu, ki jih je najel, ali pa pri njegovem nasledniku od dne, ko se najamejo, do takrat, ko se delo dovrši, najdalje pa do 15. decembra. Zavezati se morajo, da bodo opravljali vsa dela, ki jih jim poveri gospodar ali pa njegov namestnik, bodisi za dnevno mezdo, bodisi za plačo od kosa. O tem odloča delodajalec odnosno njegov namestnik.

Delovni čas.

Če ni okrožne tarife, ali če ni ničesar določenega v delovnem času in njega izračunavanju, veljajo sledeča določila:

1. Za zajtrk, kosilo in večerjo se dovoljujeta vsak dan dve uri, ki se vštejejo v delovni čas.

2. V delovni čas se všteje pot s kmetije do delovnega kraja in z delovnega kraja do kmetije.

3. V nujnih primerih morajo opravljati delavci prekočasno delo, ki se posebej nagraja. Kdaj so nujni primeri, presoja le delodajalec odnosno njegov namestnik.

Drugače veljajo zakonske odredbe.

Razun ob nedeljah in evangeljskih praznikih imajo rimsko-katoliški delavci pravico počivati ob naslednjih rimsko-katoliških praznikih: Sv. Trije Kralji, sv. Rešnje Telo, sv. Peter in Pavel, Veliki šmaren, Vse sveti, Marijino spočetje. Če delajo rimsko-katoliški delavci ob rimsko-katoliških praznikih, ki so na delavnik in niso bili preloženi na nedeljo, dobivajo nedeljsko mezdo.

Mezde.

Mezda je dvojna: V gotovini in v naravi.

V gotovini:

a) Če je ustanovljena za delovni kraj tarifna pogodba, ki velja za domače sezonske delavce, dobivajo tudi inozemski sezonski delavci vsakokrat isto skupno nagrado, kakor nemški sezonski delavci.

b) Če za delovni kraj ni tarifne pogodbe, ki velja za inozemske sezonske delavce, dobivajo inozemski sezonski delavci isto nagrado, ki jo dobiva ustrezna kategorija nemških delavcev za isto delo.

Kjer niso postavke za delo od kosa urejene s tarifo, se morajo odmeriti tako, da zasluži delavec ob normalnem delu vsaj 30% več kot ob delu za dnevno mezdo.

Za prekočasno delo in za nedeljsko delo veljajo odredbe začasnega reda za kmetijsko delo, odnosno okrožnih ali okrajnih tarif.

Ob neopravičenem in neosnovanem zaostajanju od dela je delodajalec opravičen odtegniti od mezde, ki jo prejema delavec v gotovini, oni del, ki odpade na izvršeno delo.

Prejemki v naravi in stanovanju.

Vsak delavec dobi na teden nastopne prejemke v naravi: 15 funtov krompirja, 7 litrov posnetega mleka (vsak

dan 1 liter) ali 3½ litra neposnetega mleka (vsak dan ½ litra), 9 funtov kruha, dva funta zdroba ali kaše ali pšena ali strošlja, 1 funt ržene moke ali ¾ funta pšenične moke, ½ funta masti in ½ funta soli. Odkupovati deputat v gotovini je dopustno samo s pristankom obeh strank pogodnic, ko sta se predhodno zedinili glede zneska odkupnine in sicer izključno v obliki tedenske nagrade. V gotovini se odkupuje deputat po uradni najvišji ceni producentov ali pa, če take ni, po tržni ceni najbližjega tržišča. Vendar pa krompirja, mleka in kruha ni dopustno odkupovati.

Poleg tega se dodeljuje tudi brezhibno stanovanje, ločeno po spolu. Stanovanje mora biti opremljeno z mizami, sedeži, umivalniki, z omarami, za vsako osebo postelja, slamnjača, zglavje in volnena odeja, dalje mora biti skupno ognjišče za kuhanje in pranje. Stanovanje mora tudi sicer odgovarjati higijenskim predpisom.

Potni stroški.

Potne stroške do delovnega kraja in legitimacijske pristojbine trpi delodajalec.

Delovno orodje.

Delavci morajo vrniti orodje, ki jim ga je izročil delodajalec, čisto in nepoškodovano. Vsaka poškodba, ki se je zgodila z neredno uporabo ali pa morebitna izguba gre v breme delavca.

Nravno vedenje, predčasna razveza pogodbe.

Vsak delavec je zavezan opravljati svoje delo kar najvestneje. Pokoravati se mora navodilom delodajalca in točno spoštovati hišni red. Denarne kazni se morajo izrekati le na podlagi delovnega reda.

Delovno razmerje se more predčasno razvezati le iz tehtnih vzrokov: surove žalitve, nenravne zahteve, zanemarjanje dela.

Socialno zavarovanje.

Vsak delavec ima v slučaju bolezni pravico do dajatev iz pristojne bolniške blagajne.

Zaščita, reševanje pritožb in poravnanje sporov.

Pooblaščenci nemške delavske centrale imajo pravico svobodno vstopati v kraje, kjer delavci stanujejo in delajo. Sprejemati morajo pritožbe delavcev in jih reševati. Vse pritožbe pa naj se po možnosti rešijo na licu mesta.

Za poravnavo sporov, ki nastanejo iz delovnega razmerja, so pristojna delavska sodišča dotičnega okraja.

Sporazum o najemanju sezonskih delavcev in delovna pogodba sta sicer vstopili v veljavo šele 30. sept. 1929, vendar pa so se selili naši delavci že letošnje leto v Nemčijo na podlagi te pogodbe.

Razno.

Naš ljubljanski vladika g. dr. A. B. Jeglič nam je pred kratkim pisal zelo ljubeznivo pismo, v katerem se pohvalno izraža o 11. številki »Ognja« in o delu Krekove mladine sploh.

Ob isti priliki je pristopil tudi kot ustanovni član z zneskom 1000 Din k Krekovi knjižnici. Za njegovo priznanje našega dela smo mu srčno hvaležni.

»Ogenj«, štev. 11. Izšla je 11. številka »Ognja« z zelo zanimivo vsebino pretežno organizacijskega značaja. Uvodnik »Božji človek« našteva, kdo ni več kristjan, ki je v krstnih knjigah kot tak zapisan. Nadaljnji članki obravnavajo naš program, naše stališče do skupne katoliške fronte, versko življenje v Krekovi mladini, dalje vprašanje, ali je Krekova mladina katoliškim organizacijam konkurenčna organizacija; to vprašanje članek zanika. Smo samobitna organizacija po svojem cilju: krščanstvo-socializem, ker tega cilja pri nas nima nobena druga organizacija. Sledeči članek odgovarja na vprašanje, zakaj hodi mladina vedno v levo, zakaj je radikalna, potem članek o sodelovanju lajikov in duhovnikov pri Krekovi mladini, o Borcih, o tekmovanju v delu s tekmovalnim redom, v katerem je nakazan v splošnem že tudi ves delovni program Krekove mladine (razen seveda izobraževalnega in vzgojnega dela), nekaj leposlovja, spominski listek mučeniku Gortanu, ocena knjig Cankarjeve družbe, sklepi plenarne seje, na rdečih platnicah pa še zafrkljiva pravila društva »Naš človek«. Kdor je pazno zasledoval kupčije v političnem in kulturnem življenju, bo v vsakem stavku našel zrno resnice.

Reči smemo, da je pričujoča številka »Ognja« zelo posrečena.

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 7 hlapcem, 6 mizarjem, 25 čevljarjem, 1 kleparju, 5 navadnim delavcem, 50 tesačem, 35 rudarjem, 1 krojaškemu pomočniku, 3 pleskarjem, 1 mesarju, 3 elektromonterjem, 1 zlatarskemu pomočniku, 1 urarju, 1 mojstru za izdelovanje bonbonov, 2 črkoslikarjema, 1 dežnikarju, 1 pekovskemu delovodji, 1 pekovskemu pomočniku, 1 inštalaterju telefona, 1 orodnemu kovaču, 1 nožarskemu pomočniku, 4 zidarjem, 1 graverju, 13 vanjencem. — Ženskam: 2 pisarniškima praktikantinjama, 1 dežnikarici, 4 šiviljam perila, 1 pletilki, 1 sobarici, 7 služkinjam, 3 vajenkam.

Maribor. Delo je na razpolago: 15 hlapcem, 7 viničarjem, 1 kravarju s sinom, 20 gozdnim delavcem, 20 rudarjem, 5 kleparjem, 2 elektrikarjema, 1 električnemu inštalaterju, 1 mehaniku, 1 avtomehaniku, 1 kotlarju, 4 mizarjem, 3 sodarjem, 1 čevljarskemu delovodju, 1 krojaškemu delovodju, 4 čevljarjem, 2 krojačema, 2 zidarjema, 1 tesarju, 2 delavcema za pregledovanje jajc, 1 tapetniku, 4 slikarjem, 1 pleskarju, 1 slugi, 1 kuharju, 1 brivcu, 5 prirezovalcem gornih delov čevljev. — Vajencem: pekovske, čevljarske, kovaške, slaščičarske, mizarske obrti in trgovske stroke. — Ženskam: 4 služkinjam, 5 kuharicam, 1 kuharici k orožnikom, 6 kuharicam, služkinjam za v Srbijo, 1 postrežnici, 2 vzgojiteljicama, 2 sobaricama, 2 štepariama gornjih delov čevljev, 4 strojnim pletilkam, 1 šivilji za obleko, 1 trgovski vajenki, 2 šiviljskima vajenkama, 1 perfektni servirki.

Celje. Delo je na razpolago: 4 hlapcem, 41 gozdnim delavcem, 10 delavcem za izdelovanje dog, 9 rudarjem, 7 cestnim delavcem, 1 pečarju, 2 stavbnima ključavničarjema, 3 kleparjem; 2 mizarjema, 4 sodarjem, 2 tapetnikoma, 14 čevljarjem, 1 krojaču za konfekcijo, 2 krojačema za mala dela, 1 peku, 2 raznašalcema kruha, 1 mesarju, 1 mlinarju, 10 težakom, 10 vajencem. — Ženskam: 7 kmečkim deklam, 4 natakaricam, 1 računski natakarici, 5 kuharicam, 3 služkinjam, 1 gostilniški kuharici, 1 gospodinji, 1 vzgojiteljici.

Nenavadna varčnost. A: »Ali je Vaš sosed res tako varčen?«

B: »Če je res? Pomislite, za vratom ima bradavico, ki mu služi za gumb pri ovratniku.«

Zadržek. Poročnik: »Prišli ste štirindvajset ur prepozno z dopusta, torej štirinajst dni v zapor.«

Vojak: »Oprostite, gospod poročnik, moja mati mi je dala za Vas tole težko pleče.«

Poročnik: »Zdaj je pa stvar čisto druga. S težkim plečem pa res niste mogli tako hitro hoditi, da bi bili prišli ob pravem času.«

Dvoumno. Natakar: »Slišali ste, gospod, kako je Vaš sosed rekel, da sem tepec.«

Gost: »To pa lahko potrdim.«

DVE NOVI POSLOVALNICI

otvori I. del konzumno društvo te dni in sicer:

FLORJANSKA ULICA št. 5 v hiši gosp. Stenta in ROŽNA DOLINA CESTA III št. 2 v hiši g. Punčoh

Somišljenike in člane prosimo za pristop oziroma agitacijo — Z izplačevanjem dividende se prične prve dni v decembru. — NAČELSTVO.

Iz vse svoje duše 64

René Bazin — Poslovenil Niko Kuret

Niti oni, niti dolgi Etienne niso mogli prepoznati te vitke črne postave, brez dvoma delavko ali delavske žene, ki se je izgubljala v razsežnosti narastlih travnikov. Kmalu so jo prehiteli. Po sinjem prostoru je menila čutiti senco ladjinega kljuna, senco jambora in jader, senco Etienneovo, ki je švignila preko nje. Pospešila je korak. Hotela ga je še videti, njega, ki je odhajal radi nje, njega, ki ni pel z drugimi in ki je bil nalik negibnemu kipu ob drogu. A veter je naraščal. Kljun se je dvigal do prvih valov, ki so oznanjali daljno morje, katero je hodilo iskat svojo deco. Jadro se je udajalo. Silhueta ljudi se je manjšala. Bili so le še nedoločna skupina na mostu, ki je postal že tanjši nego smrekov ostružek. Lovorjeva vejica na vrhu jambora je mahala kakor roka, ki se poslavlja...

In vse je izginilo v luči.

Etienne ni bil videl ničesar.

Tisti večer je izkrcal svojih šest tovarišev, ki so ga bili spremili, ter sprejel na krov posadko, ki jo je bil že zdavnaj najel. Ko je bila vsa temno sinja noč polna zvezd, je on, ki ni bil deležen ljubezni, on, ki niti za trenutek ni bil prestal misliti na Henrietto od mauvesovskih travnikov do obrežnih pečin Saint-Marc, krenil na visoko morje in se izgubil v oceanu...

Isti večer, ko je zahajalo solnce, se je bila podala Henrietta k staremu duhovniku, ki jo je vodil. Sprejel jo je v svojem vrtu blizu cedre, katere veje so se razširjale do nad potjo hautièresko. Ljudje iz tovarne so prihajali po cesti in prah, ki se je bil dvignil, je padal nazaj na lilije in cvetlice, katerih listje je bilo celo sedaj spomladi vse sivo. Duhovnik ni pazil na to. Poslušal je Henrietto in poslušal množico, in družil v duhu usodo ene z bedo druge. Ena izmed njegovih najdražjih želj je bila pred izpolnitvijo. Privedel bo svojim revežem deviško dušo, ki pozna življenje in jo je trpljenje poveličalo, ki se more približati pokvarjenosti sveta, ne da bi jo ta pomazala. Govoril je:

»Vidite dobro je, da ste tako trpeli. Trpljenje drugih laže prihaja do ranjenih src. Če morate iti do teh, ki gredo tu mimo, in je vaša misel taka, dete moje, poslušajte nasvet starca, ki ga je le še žalost, da nima več dosti sil, ki bi jih potrošil.

Zdravila za zlo našega časa ni mogoče najti. Obstoja pa, in je daritev samega sebe tistim, ki so padli tako globoko, da jim manjka celo upanja. Razširite si dušo! Ljubite jih vse, naj storijo karkoli. Odpuščajte jim, pa čeprav tega ne bodo vedeli! Ne vedo za vse.

Družina med reveži je nekako usahnila. Tovarna, dolge razdalje, krčma, nenravnost, ki je blizu, store, da mnogi možje jedva poznajo svojo deco in da je mnogo sirot, ki še imajo očeta in mater... Gospodična Henrietta, postanite mati teh malih! Bodite veselje, bodite vez v silno razbiti družini!

Ne govorite jim o dolžnosti, dokler nimajo še dovolj tolažbe! Ponudite jim roko, da se dvignejo tako daleč! Bog nikdar ne proklinja. Njegovo očitanje je v nekem oziru usmiljeno. Odpustil je napake iz duha: spomnite se! Še pogosteje je odpustil napake srca in mesa. Magdalena, Samaritanka, zakonolomna žena, in mnogo drugih tudi, prepričan sem, ki niso izporočene. Poznal je človeško slabost.

Drhteli boste ob tuji sreči. Čutili boste sladkost solza in kesa. Okusili boste, kako lepo je življenje, kadar ni vaše. Ne bojte se zla! Medenj pojdite! Ah, drugo stran zla, dete moje, poznajo tisti edini, ki so ga prijeli in obrnili v rokah. In kako lepo priliko daje baš zlo, da vzraste ob njem ponižnost, kes, vstajenje, prizadevanje, ki odkupijo vse!«

Ko ga je Henrietta poslušala, je čutila, da je ta pot, ki jo je odgrinjal, njena pot, čutila je, da ljubi tiste, ki na svetu trpe, s poročno ljubeznijo neveste, ki ne bo prestala, ki bo mogla prenesti sramoto, zaničevanje, nehvaležnost. Nasmehnila se je bedi vsega sveta kakor mati, ki stopa k jokajočemu otroku, da ga dvigne.

Ko se je vrnila domov, je napisala na sivi zvezek to edino vrstico:

»Iz vse svoje duše.«

XXXIII.

Čakala je prilike, znamenja.

15. maja je dospelo pismo. Na ovitku pariški pečat, okorno spisan naslov: »Naj prejme gospodična Henrietta Madiot, modistka, ulica Ermitage, proti sredini.«

Henrietta je strgala ovitek. Spoznala je bila pisavo. »Končno!« je dejala.

Pismo je vsebovalo teh par vrstic:

»Moram ti pisati, Henrietta, in moraš mi odpustiti. Nisem si upala doslej, a sedaj sem bolna. Preveč je bilo bridkosti.

Čemu bi ti vse pravila? Ko sem se vrnila v Pariz, sem že močno kašljala. Nisem se mogla zdraviti. Po malem mi je postalo nemogoče, da bi še delala, in takrat, ko sem že mislila, da umrem v zapuščenosti, je prijateljica pisala zame sestram v Villepinte. Osem dni je sedaj, odkar sem tu. Lepo skrbijo zame in celo razvajajo me, a na bolje se ne obrača. Tako trpim na želodcu, da čutim bolečine v hrbtu. Kakor igle, ki zbadajo brez prestanka. Sestre mi pravijo, da bom ozdravela. Življenje ni tako veselo in ne oklepam se ga preveč. Če bi videla tu moj veseli obraz! Ne bi me več spoznala: tudi v nravnem oziru sem se spremenila, veš! Rada bi te videla, čeprav to ni pametno, še manj pa mogoče. Zdi se mi, da bi mi storilo dobro, a zadovoljna bom, če mi odpustiš. Ali dovoliš, da te poljubim? Marija.«

Henrietta je odgovorila še isto jutro. Ko je sedla na svoje mesto v delavnici gospe Clémence, je rekla:

»Ali že veste o Mariji Schwarzovi? Bolna je.«

Gospodična Irma je odgovorila:

»Kakor jaz, kaj ne? Pljuča? Bolezen padlih delavk, včasih tudi takih, ki niso padle.«

Dvem ali trem so se oči nenadno napolnile z grozo. Gospodična Ana, ki so se ji jamice smejale v rdečih licih, je rekla:

»Pa je bila vendar krepka!«

Reina je dodala polglasno:

»Jaz sem jo zelo ljubila. Bila je včasih tako vesela!«

Ali si poravnal naročnino?

Za »Jugoslovansko tiskarno«: Karel Čeč. Izdajatelj: Konzorcij »Delavske Pravice« (Jože Rutar). Urednik: Srečko Žumer.